

FÓNAI MIHÁLY PHD – HUSZTI ÉVA PHD: ÁLTALÁNOS KUTATÁSI ISMERETEK

A kutatások típusai, a kutatási
módszerek csoportjai és a kutatások
felépítése

Tartalom

- A kutatások típusai: alapkutatás, alkalmazott kutatás és akciókutatás
- A kutatás logikája, az induktív és deduktív logika, jellemzőik és hatásuk a kutatás ok felépítésére.
- A kutatások logikája és a kutatások típusai közötti összefüggések.
- A kvalitatív és kvantitatív kutatási módszerek főbb jellemzői és alkalmazási körük.
- A társadalomtudományi kutatások lépései a probléma meghatározástól az eredmények közzétételéig.

Kutatási indítékok – 1. (Babbie, 1989, 1995.)

Formális elméletek ellenőrzése

A társadalomtudományi kutatások indítékainak egy része a formális elméletek ellenőrzése.

Pl. Talcott Parsons, „általános cselekvésemélete” (Parsons az univerzalisztikus versus parturarisztikus *orientációiról* beszélt, amelyek a különböző társadalmi szerepekre és helyzetekre vonatkoznak)

A formális elmélet ellenőrzése: Tegyük fel, hogy Ön egy egy éjjel későn járőröző rendőr, és felfedezte, hogy saját gyermeke betört egy üzletbe. Rendőrként betöltött szerepe egyetemes reakciót igényel, míg a szülői szerepében való közdelem a partikularitás felé nyomja.

- *(Formális elméletek ellenőrzése* – akkor használjuk a kutatásnak ezt a módját, ha a kutatásunk deduktív → 17. dia)

A deduktív logikájú kutatás lépései:

- Az elméletek elemzése (eg. Parsons „általános cselekvésemélete”)
- Hipotézisek
- Megfigyelés, mérés
- A hipotézisek tesztellése az eredményekkel

Kutatási indítékok – 2. (Babbie, 1989, 1995)

Strukturálatlan érdeklődés

Gyakran egy kutató a téma iránt úgy kezd el érdeklődni, hogy semmi világos elképzelése sincs arról, miféle kapcsolat várható a változók között.

Eleinte még az sem világos, mik a releváns változók. A kutatás kezdeti stádiumának tehát a fontosabb változók feltérképezése, kijelölése lehet az elsődleges célja.

(pl. feltáró kutatás, vagy ha nincs elég tudásunk egy kérdésről, vagy a kutató nem eléggé tájékozott az adott témában)

Kutatási indítékok – 3. (Babbie, 1989, 1995)

Alkalmazott kutatás

A társadalomkutatók egyre gyakrabban kapnak megbízást speciális - általában alkalmazott jellegű kutatási projektben való részvételre.

Pl.: egy városi önkormányzat megrendelheti a munkanélküliségi ráta felmérését, egy cég új szakképzési programjának kiértékelését kérheti, egy posztra pályázó politikus a választók körében végzett közvélemény kutatásra adhat megbízást.

A társadalomkutató szempontjából az alkalmazott kutatás lehet jövedelemforrás, de alkalmat adhat alapvető tudományos ismereteinkhez való hozzájárulásra is.

Egy időben az egyetemek és a főiskolák társadalomtudósai hajlamosak voltak lenézni az alkalmazott tudományt, mondván, hogy az intellektuálisan kevésbé tiszteletreméltó, mint a „tiszta” vagy - ahogy néha jellemzik – a „csak a tudás kedvéért folyó kutatás”

Figyelem: fontos a tudományos etikai normák betartása!

Kutatási indítékok – 4. (Babbie, 1989, 1995)

Kényszer szülte kutatás

Mi a kényszer szülte kutatás? Amennyiben külső nyomás hatására vállalkoznak rájuk a kutatók.

Ennek a jelenségnek két fő kategóriája van

- A ranglétrán alul álló egyetemi, főiskolai oktatók, akiknek a szakmai biztonsága és előmenetele – részben – a tudományos publikációkon múlhat,
- Olyan egyetemi, főiskolai hallgatók, akik csak akkor kapnak jegyet kutatásmódszertanból, ha elvégeznak egy kutatást

A kutatások célja (Babbie, 1989, 1995)

Felderítés: a társadalomtudományi kutatások jó részének az a célja, hogy egy témát felderítsen, hogy közelebbi viszonyt alakítson ki egy kérdéskörrel. Ez a megközelítés általában akkor fordul elő, amikor a kutató új érdeklődési kört vizsgál, vagy amikor maga a vizsgált jelenség viszonylag új és feltáratlan → **feltáró kutatás**

Leírás: Igen sok társadalomtudományi kutatásban események és helyzetek leírása a fő cél. A kutató megfigyeli, majd leírja, amit megfigyelt. (Akkor használható, ha egy probléma már ismert a feltáró kutatás eredményeként. A kutatók sok leíró vizsgálatot végeznek, hogy jobban megismerjék a megfigyelt jelenségeket) → **leíró kutatás**

Magyarázat: A társadalomkutatás harmadik általános célja az, hogy valamit megmagyarázunk. A leíró kutatások a mi, hol, mikor és hogyan kérdésekre válaszolnak; a magyarázó kutatások a miért kérdésre → **magyarázó kutatás**

A kutatások típusai – 1. (Wikipedia)

- Az **alapkutatás** esetében – amelyet *tiszta kutatásnak* vagy *alapvető kutatásnak* is neveznek – a tudományos kutatás célja a tudományos elméletek fejlesztése a természeti vagy más jelenségek jobb megértése vagy előrejelzése céljából.
- Az alapkutatás elősegíti a világgal kapcsolatos alapvető ismeretek kialakítását. A megfigyelt jelenségeket magyarázó elméletek létrehozására és *megcáfolására* vagy *támogatására* összpontosít. A tiszta kutatás a legtöbb új tudományos ötlet és a világgal kapcsolatos gondolkodásmód forrása. Lehet feltáró, leíró vagy magyarázó; azonban a magyarázó kutatás a leggyakoribb.
- Az alapkutatás új ötleteket, elveket és elméleteket generál, amelyeket nem lehet azonnal felhasználni, de ennek ellenére és **fejlődés alapját** képezik a különböző területeken. Például a mai számítógépek nem létezhetnének a több mint egy évszázaddal ezelőtt végzett tiszta matematikai kutatások nélkül, amelynek akkoriban nem volt ismert gyakorlati alkalmazása. Az alapkutatás ritkán segít a szakembereknek közvetlenül a mindennapi problémáik megoldásában; mindazonáltal ösztönzi az új gondolkodási módszereket, amelyek forradalmasíthatják és drámaian javíthatják azt, hogy a szakemberek hogyan kezeljék a problémát a jövőben.

A kutatások típusai – 2. (Wikipedia)

Az **alkalmazott kutatás** tudományos elméleteket alkalmaz a technológiák vagy technikák fejlesztésére a természeti vagy egyéb jelenségekbe való beavatkozásához és azok megváltoztatásához. Noha az alapkutatót gyakran a kíváncsiság ösztönzi, inkább a tudományos innovációk alkalmazása jellemzi.

Az alkalmazott kutatás a tudomány gyakorlati alkalmazása. Hozzáfér és felhasználja az akkumulált elméleteket, ismereteket, módszereket és technikákat specifikus, állami, üzleti vagy ügyfélközpontú célra. Az alkalmazott kutatás a tiszta kutatással (alapkutatás) áll szemben a kutatási ideálokról, módszerekről, programokról és projektekről szóló vita során.

Az alkalmazott kutatás gyakorlati problémák megoldásával foglalkozik, és általában empirikus módszertant alkalmaz. Mivel az alkalmazott kutatás a „rendezetlen” valós világban él, a szigorú kutatási protokollokat enyhíteni kell. Például lehetetlen lehet véletlenszerű mintavételt alkalmazni. Ezért a módszertan átláthatósága alapvető. Az eredmények értelmezésének az egyébként szigorú módszertani kánon enyhítésével járó következményeit is figyelembe kell venni.

Mivel az alkalmazott kutatásnak van egy provizorikus probléma-és adatközelsége, átmenetibb fogalmi keretet is használhat, például munkahipotéziseket és „pillérkérdéseket” (a vizsgált problémát átfogó kérdéseket).

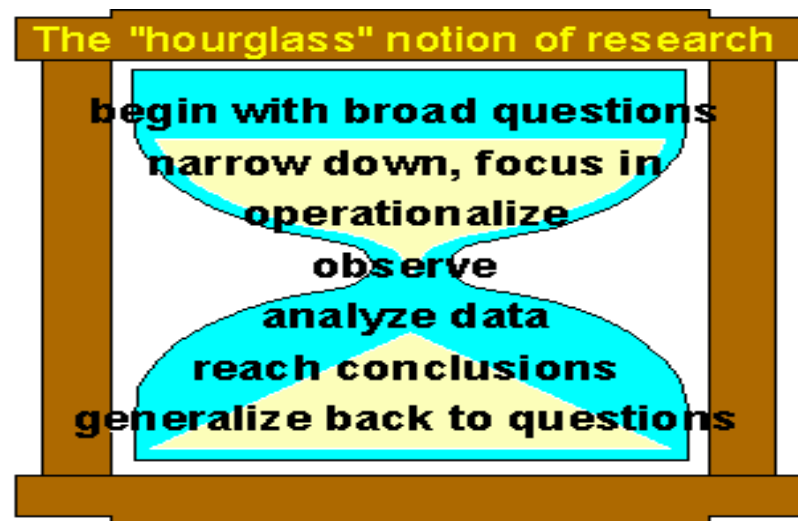
A kutatások típusai – 3. (Wikipedia)

- Az **akciókutatás** vagy azonnali probléma megoldására kezdeményezett kutatás, vagy a fokozatos problémamegoldás reflektív folyamata, amelyet egyének csapatban dolgozva valósítanak meg, vagy egy „gyakorlati közösség” részeként a kérdések kezelésének és a problémák megoldásának javítása érdekében. Kétféle akciókutatás létezik: **részvételi** és **gyakorlati**. Az akciókutatási stratégia célja egy adott probléma megoldása és iránymutatások készítése a hatékony gyakorlatokra.
- A z akciókutatás magában foglalja a változó helyzetben való aktív részvételt, gyakran egy meglévő szervezeten keresztül, a kutatás egyidejű végzése mellett. Akciókutatást nagyobb szervezetek vagy intézmények is végezhetnek, hivatásos kutatók támogatásával vagy irányításával, stratégiáik, gyakorlataik és a környezetükkel kapcsolatos ismereteik javítása céljából. Mint tervezők és érdekelt felek, a kutatók másokkal együttműködve új cselekvési tervet javasolnak annak érdekében, hogy segítsék közösségüket a munka gyakorlatának javításában.

A kutatás filozófiája (dedukció, indukció, érvényesség)

A kutatás felépítése

1. lépés - a kutatási folyamat rendszerint egy széles érdeklődéssel indul, a kezdő problémával, amit a kutató tanulmányozni kíván (**kutatási probléma**)
2. lépés - a kutatónak szűkítenie kell a kérdést egy olyan kérdésre, amelyet ésszerűen tanulmányozhat egy kutatási projektben. (**kutatási kérdés**), hipotézist vagy a problémára fókuszáló kérdést létrehozva
3. lépés - a kutató közvetlenül foglalkozik az érdeklődésének megfelelő kérdés mérésével és megfigyelésével
4. Lépés - először az alapadatok kerülnek összegyűjtésre, a kutató megpróbálja megérteni, rendszerint különböző módokon elemezve azokat. Még egyetlen hipotézis esetében is számos olyan elemzés létezik, amelyet a kutatók általában végezhetnek.
5. lépés - a kutató kezdeti következtetéseket fogalmaz meg
6. lépés - végül, a kutató gyakran megkísérli megválaszolni az eredeti széles körű érdeklődésű kérdését azáltal, hogy specifikus kutatási eredményeit más, hasonló, kapcsolódó kérdésekre általánosítja.

A kutatás fogalmának
„homokórája”
kezdés szélesen vett kérdésekkel
szűkítés, fókuszálás
operacionalizálás
megfigyelés
adatelemzés
következtetések levonása
általánosítás a kutatási kérdésekre

A kutatás alapvető elemei

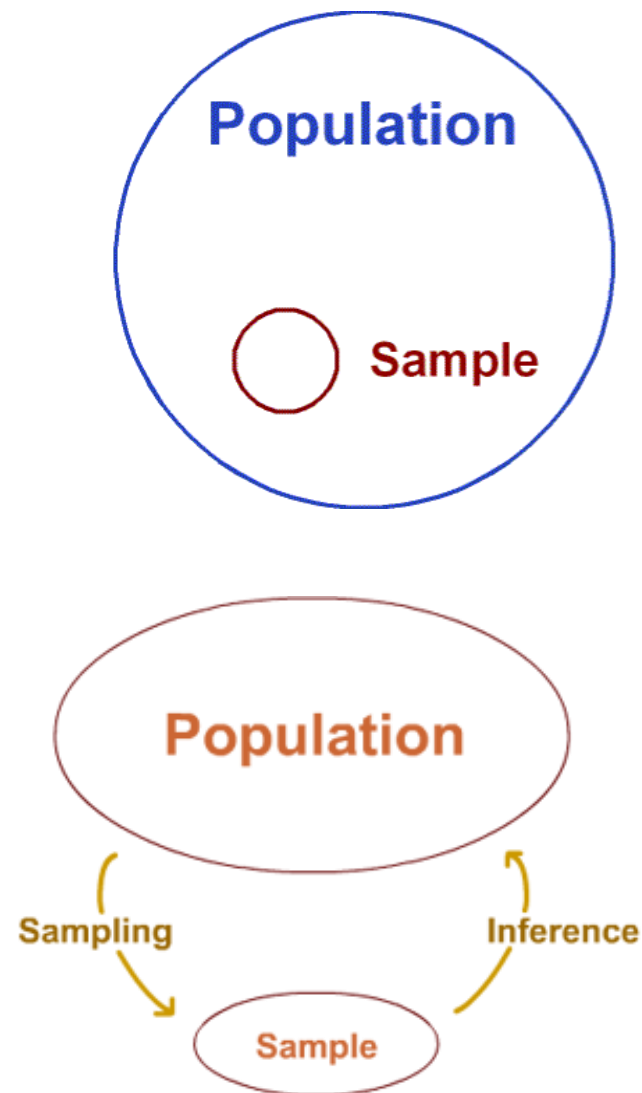
- A kutatási probléma (...)
- A kutatási kérdés (...)
- A folyamat (Okok) (...)
- A kutatási egységek (...)
- Az eredmények (Hatás) (...)
- A kutatási terv (...)

A társadalomtudományi kutatások felépítése 1.

- A legtöbb társadalomkutatás egy **általános problémából vagy kérdésből** ered. Általában a probléma elég széles ahhoz, hogy egyetlen kutatásban adekvát módon tudjunk vele foglalkozni.
- A kutatónak szűkítenie kell a problémát egy **konkrétabb kutatási kérdésre**. A kutatási kérdést gyakran helyezik több olyan elmélet kontextusába, amelyet a probléma kezelésére fejlesztettek.
- A probléma egy ilyen helyzetben az, hogy a kérdés még mindig túl általános, ahhoz, hogy közvetlenül tanulmányozzák. Következésképpen a legtöbb kutatásban még konkrétabb állítást alakítunk ki, melyet hipotézisnek nevezünk, amely operatív módon leírja pontosan azt, amit a kutatásban fogunk megvalósítani.
- A társadalomkutatások mindig a társadalmi kontextus által irányítottak. Kérdéseket teszünk fel az embereknek, megfigyeljük őket, vagy mérjük az emberek véleményét
- A kutatási projekt egyik fontos eleme a projektben részt vevő egységek. Az „egységek” közvetlenül kapcsolódnak a mintavétel kérdéséhez.

A társadalomtudományi kutatások felépítése 2.

- A mintavétel a vizsgált populáció (population) egységeinek (például emberek, szervezetek) kiválasztási folyamata, így a minta (sample) tanulmányozásával meglehetősen bizonyossággal általánosíthatjuk eredményeinket a választott populációra.
- A mintavétel (sampling) során különbséget teszünk a kutatási érdeklődésünk szempontjából fontos elméleti populáció és a végső minta között, amelyet mérünk a kutatásunkban. Általában az "egységek" kifejezés azokra az emberekre utal, akiket a mintába választunk, és akikről információt gyűjtünk.
- Az ok-okozati vizsgálatokban az érdekel bennünket, hogy az okok hogyan hatnak az eredményekre. Az eredmények közvetlenül kapcsolódnak a kutatási problémához.
- Végezetül egy ok-okozati vizsgálat során általában összehasonlítjuk az okok hatását más feltételekre.
- A kutatások felépítéséhez kutatási tervet használunk, készítünk, mely megmutatja, hogyan működnek együtt a kutatási projekt fontos elemei, lépései, melyek megválaszolják a központi kutatási kérdéseket.

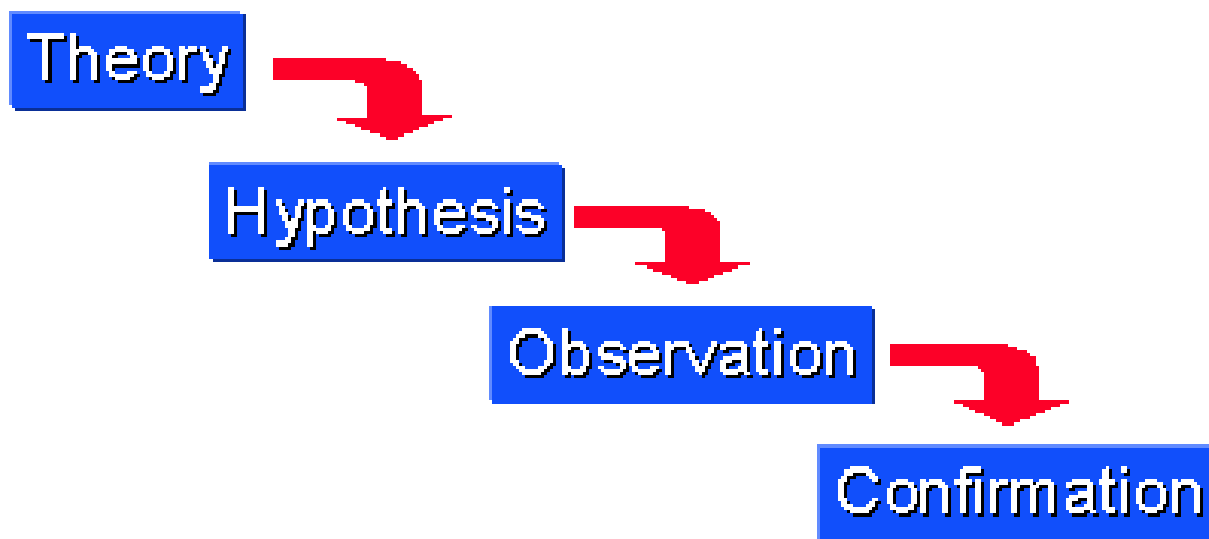

Hogyan alakíthatjuk a kutatási problémákat?

Dedukció & Indukció

A **deduktív megközelítés** az általánosabbtól a konkrétabb irányába halad (felülről lefelé irányuló, top-down megközelítés)

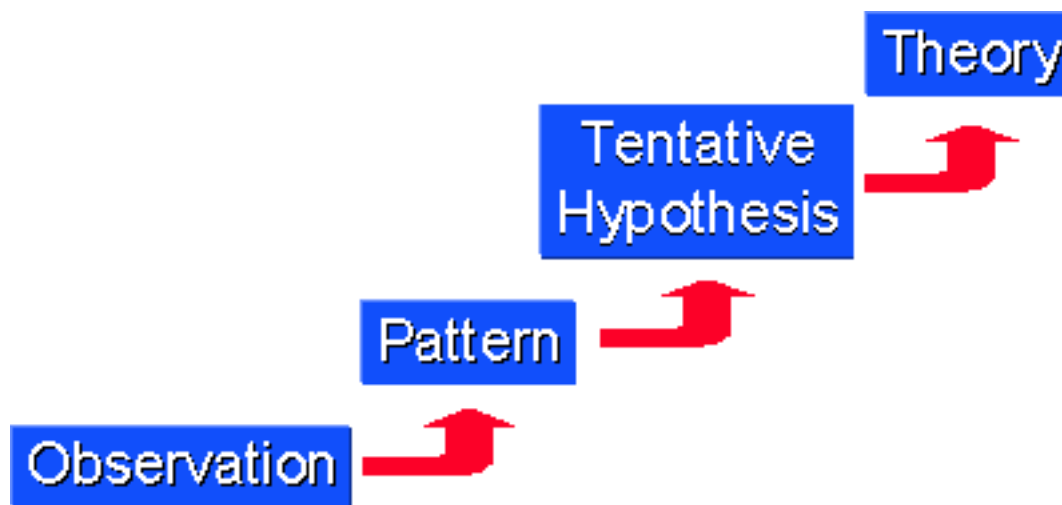
Egy gondolkodási folyamattal kezdődik, az *elmélettel*, a kutatási érdeklődésünknek megfelelően. Aztán szűkítjük azt konkrétabb *hipotézisekre*, amelyet tesztelhetünk, Még tovább szűkítünk, amikor *megfigyeléseket* folytatunk a hipotézisek kezelésére. Ez végül elvezet bennünket oda, hogy tesztelni tudjuk a hipotéziseket konkrét eredményekkel, adatokkal - az eredeti elméletek *megerősítésével* (vagy elvetésével)

Az **induktív megközelítés** más módon működik, a konkrét megfigyelésektől a tágabb általánosságokig és elméletekig (alulról felfelé, bottom-up megközelítés)

Az induktív megközelítésben **konkrét megfigyelésekkel** és mérésekkel kezdünk, majd a **mintákat** és a **szabályszerűségeket** észlelve, megfogalmazzunk néhány **kísérleti hipotézist**, amelyet feltárhatunk, kutathatunk

Végül kidolgozunk néhány **általános következtetést vagy elméletet**.

Különbségek a két megközelítésmód között

- Az induktív megközelítés inkább nyitott végű és feltáró, különösen a kutatások kezdetén.
- A deduktív megközelítés szűkebb jellegű, és a hipotézisek tesztelésére vagy megerősítésére vonatkozik.
- A legtöbb társadalomkutatás magában foglalja az induktív és deduktív érvelési folyamatokat egy időben a kutatási projektben.

Hipotézisek

Hipotézisek

A hipotézis egy specifikus, előrejelző állítás – a kutatás várható eredményeire vonatkozik

- Konkrét (inkább mint elméleti) fogalmakat ír le, azt, hogy mire számíthatsz a kutatásodban. Mit szeretnél tudni? Mit gondolsz róluk? Mit szeretnél mérni?
- Nem minden kutatásnak van hipotézise. A kutatásokat néha feltárónak tervezzük, ilyenkor nincs formális hipotézis. Az ilyen kutatás célja feltárni egyes területeket (kutatási kérdéseket) hogy kidolgozhatunk egy hipotézist vagy előrejelzést, amelyet a jövőbeli kutatások során meg lehet vizsgálni.
- Egy kutatás egy vagy több hipotézissel is operálhat.

Általában, egy időben két hipotézisre gondolunk:

- amely leírja előrejelzésünket és
- amely leírja az összes lehetséges eredményt a hipotézishez viszonyítva.

Példa:

- Előrejelzésünk az, hogy az A változó és a B változó kapcsolódik (nem érdekel, hogy a kapcsolat pozitív vagy negatív).
- Ezután az egyetlen lehetséges eredmény az, hogy az A változó és a B változó nem kapcsolódnak egymáshoz.

A hipotézis mindig...

- magyarázza meg, mi várható, hogy történjen
- legyen világos és érthető
- legyen tesztelhető
- legyen mérhető
- tartalmazzon legkevesebb egy függő és egy független változót

**Konceptualizáció, probléma meghatározás,
fogalmi feltérképezés**

Konceptualizáció

Pontos meghatározása annak, mit értünk, és mit nem értünk azok alatt a kifejezések alatt, amit a kutatásunkban használtunk.

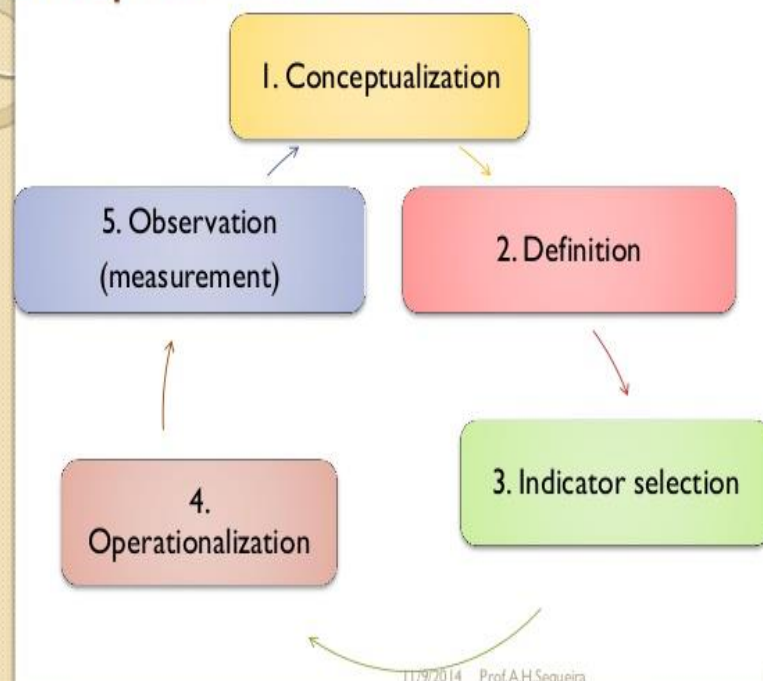
egy mentális folyamat, melyben a megfigyeléseket és a tapasztalatokat értelmes és koherens egészé szervezzük

Operacionalizáció

Egy absztrakt fogalom megfigyelhető, mérhető jellemzőinek kialakítását szolgáló folyamat.

Konkrét kérdések kialakítása a dolgok mérésére a konceptualizáció folyamatában.

Conceptualization Process

A konceptualizáció folyamata

- 1.Konceptualizáció
- 2.Meghatározás
- 3.Indikátor kiválasztása
- 4.Operacionalizáció
- 5.Megfigyelés (mérés)

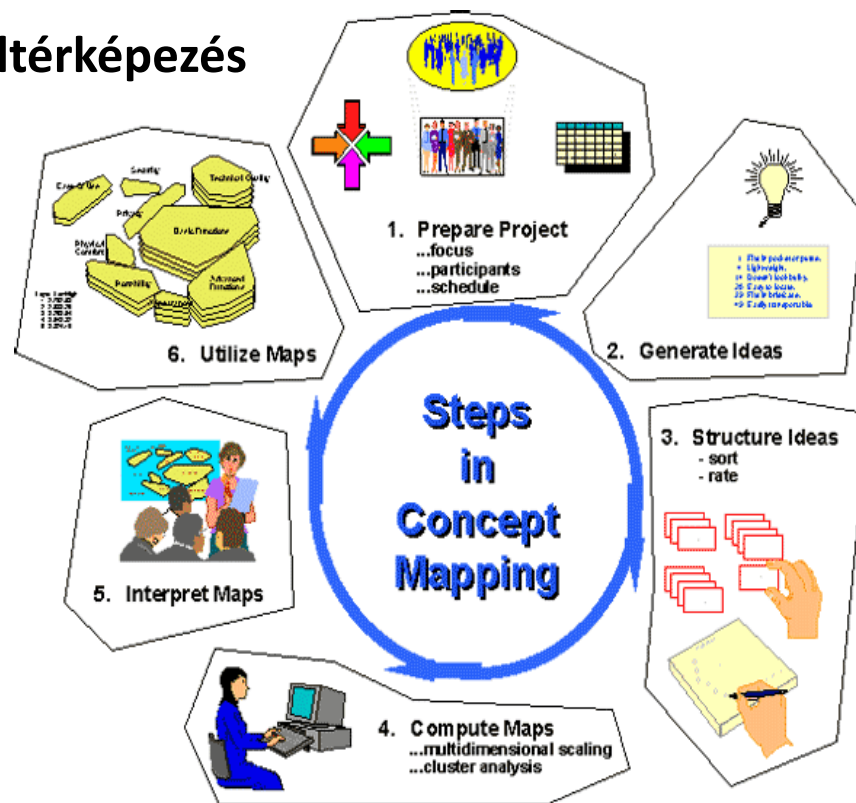
Probléma meghatározás

Honnan jönnek a kutatási témák, kérdések

- gyakorlati problémák a terepen
- egy speciális terület szakirodalma
- a saját kutatási témánk kigondolása

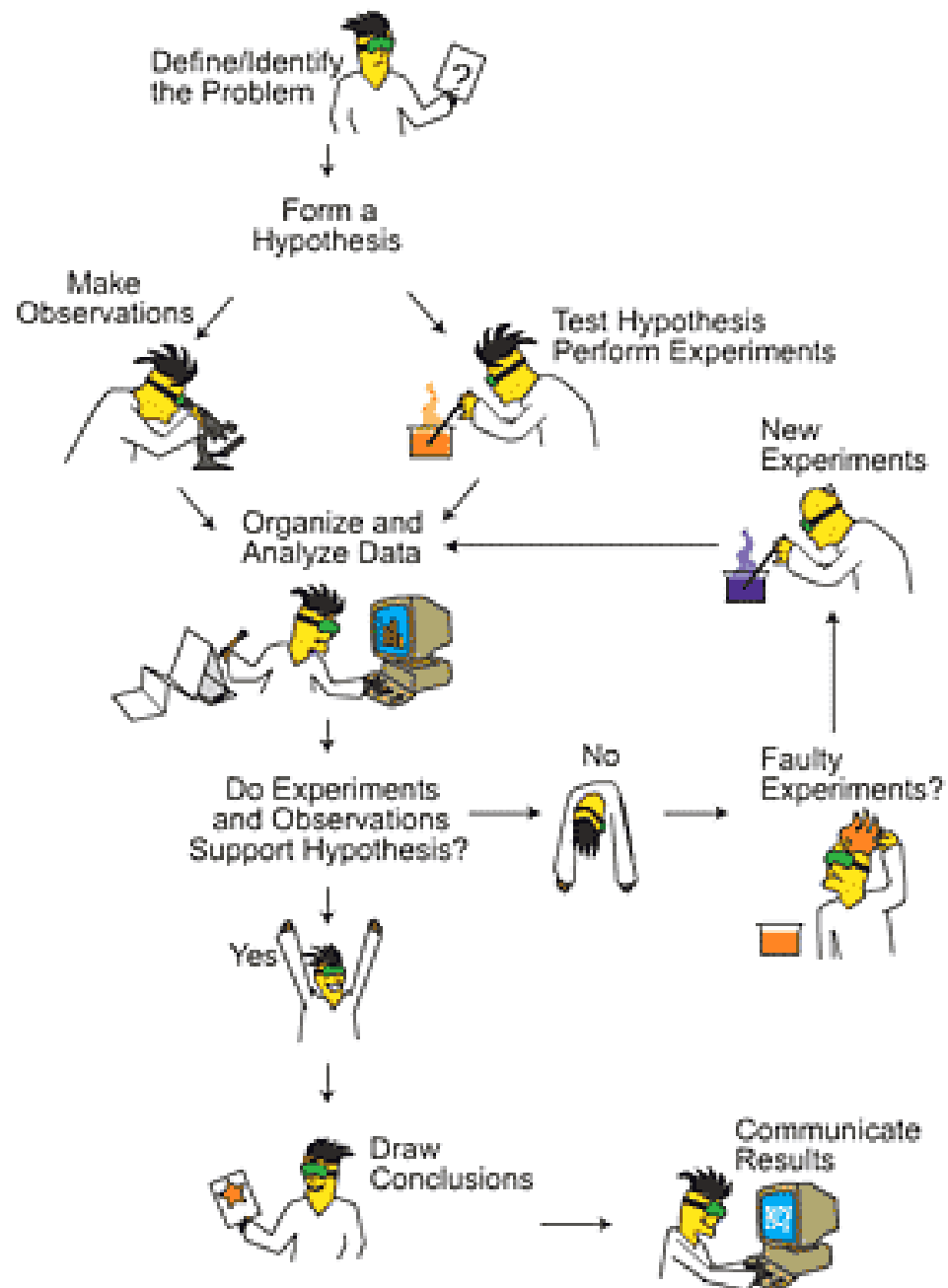
Fogalmi feltérképezés

- A fogalmi feltérképezés segít a kutatóknak a jó kutatási problémák és projektek megfogalmazásában.
- Más módszerek: brainstorming, csoporttechnikák (problémamegoldás, döntés, stb.), fókuszcsoportok stb.
- A fogalmi feltérképezés egy strukturált folyamat, amely egy adott témára vagy konstrukcióra összpontosít, egy vagy több résztvevő bevonásával, amely folyamatban a résztvevők ötleteinek, és koncepcióinak értelmezhető „fogalmi térképét” adja, és azt, hogy ezek milyen kölcsönhatásban vannak egymással
- A fogalmi feltérképezés segít az embereknek hatékonyabban gondolkodni, mint csoport, anélkül, hogy elvesztenék az egyéniségüket. Segít a csoportoknak az ötleteik összetettségének kezelésében anélkül, hogy trivializálnák, vagy elvesztenék a részleteket.

A fogalmi feltérképezés lépései

1. A projekt előkészítése (fókuszok, résztvevők, időbeosztás)
2. Ötletek generálása
3. Az elképzelések struktúrája (fajta, mérték)
4. Számítógépes műveletek (elemzések)
5. Értelmező térképek
6. Felhasználás

Az 5 legfontosabb fogalom

1. Teória/Elmélet
2. Empíria/gyakorlat
3. Törvényszerűség
4. Valószínűség
5. Okság

Elmélet és empíria

A társadalomtudományi kutatás

teoretikus – elméletek, elgondolások, sejtések
tesztelése, felderítése, kialakítása

empirikus – a valóság megfigyelésén és
méréseken alapul

A legtöbb kutatás nem más, mint az elméletek
összehasonlítása a valóságban tapasztaltakkal.

Törvényszerűség (Nomotetikus)

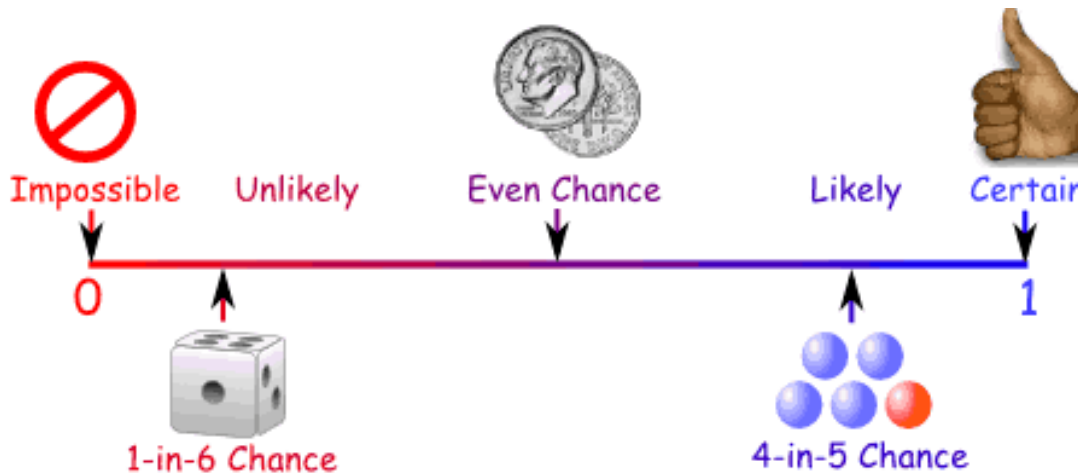
A társadalomtudományi kutatásban általában egyéneket vizsgálnak, de az érdeklődés fókuszában az általános törvényszerűségek megállapítása van.

Valószínűség

Mi a valószínűség annak, hogy egy bizonyos dolog megtörténik?

A társadalomtudományi kutatások alapja a valószínűség. A társadalomtudományi kutatásokban megfogalmazott következtetések inkább valószínűségi, mint minden esetre érvényes törvényszerűségek. A statisztika ezért vált dominánssá a társadalomkutatásokban: lehetőséget ad arra, hogy megbecsüljük egy esemény vagy dolog létrejöttének valószínűségét.

Annak a valószínűsége, hogy egy esemény, dolog megtörténik, valahol a lehetetlen és a bizonyos között van.

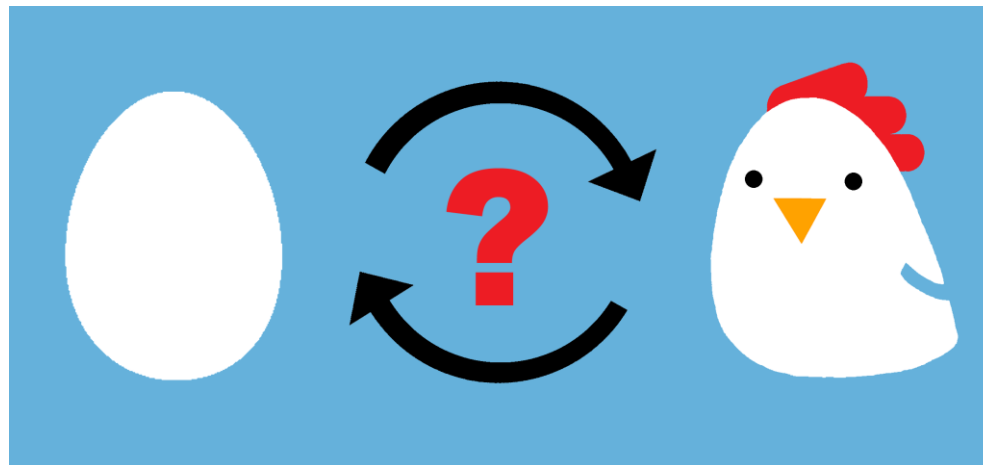
Számokkal kifejezve:

Lehetetlen (Impossible): 0

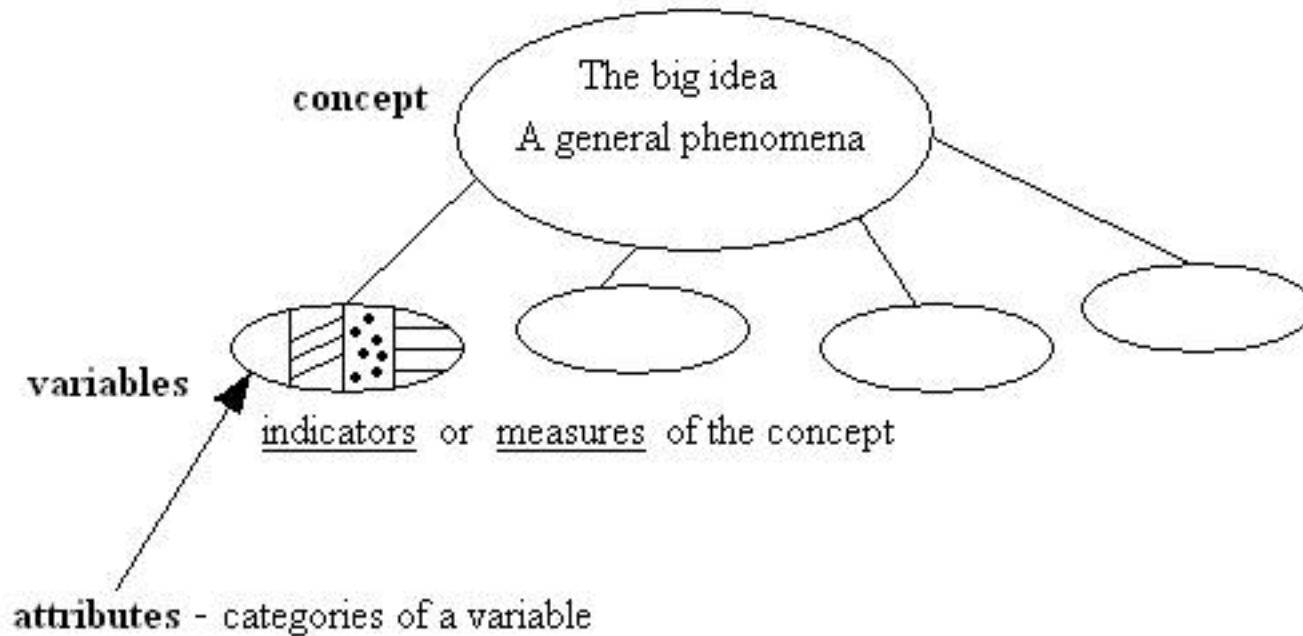
Biztos (Certain): 1

Okság

- Az okság azt jelenti, hogy a legtöbb társadalomtudományi kutatás érdeklődésének fókuszában **okási, ok-okozati kapcsolatok** feltárása áll.
- Nem minden kutatás irányul okási kapcsolat feltárására. Pl. vannak leíró jellegű kutatások arról, hogy mi a véleményük az embereknek egy bizonyos dolgról.
- Más kutatások pedig különböző változók közötti kapcsolat bizonyításával foglalkoznak – például van-e kapcsolat a nem és a fizetés között.

A változók közötti kapcsolatok főbb típusai

Változó (variable)

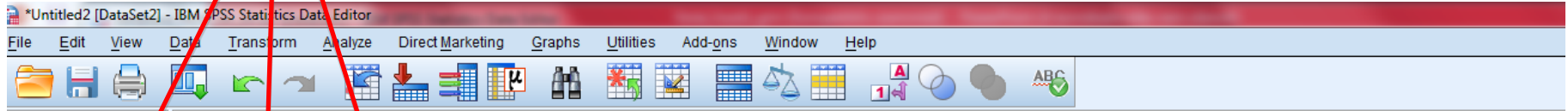
- Változó lehet minden entitás, mely különböző értékeket vehet fel.
- Attribútumok (attributes) logikai csoportja.

Pl.

Változó: nem

Attribútumai: férfi, nő

változók

10 : country Portugal

	gender	age	country	var	var	var	var	var	var	var	var	var	var	var	var
1	1,00	28,00	Hungary												
2	1,00	45,00	Poland												
3	2,00	36,00	Germany												
4	1,00	39,00	Italy												
5	2,00	19,00	Hungary												
6	2,00	21,00	Slovakia												
7	2,00	27,00	Poland												
8	2,00	32,00	France												
9	1,00	57,00	Spain												
10	2,00	65,00	Portugal												
11															
12															
13															
14															
15															
16															
17															
18															
19															
20															
21															
22															
23															
24															
25															
26															
27															
28															
29															

értékek

	Name	Type	Width	Decimals	Label	Values	Missing	Columns	Align	Measure	Role
1	gender	Numeric	8	2		{1,00, male}...	None	8	Right	Unknown	Input
2	age	Numeric	8	2		None	None	8	Right	Unknown	Input
3	country	String	8	0		None	None	8	Left	Nominal	Input
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											
12											
13											
14											
15											
16											
17											
18											
19											
20											
21											
22											
23											
24											
25											
26											
27											
28											
29											
30											
31											

Value Labels

Value Labels

Value:

Label:

Spelling...

Add

Change

Remove

1,00 = "male"
2,00 = "female"

OK Cancel Help

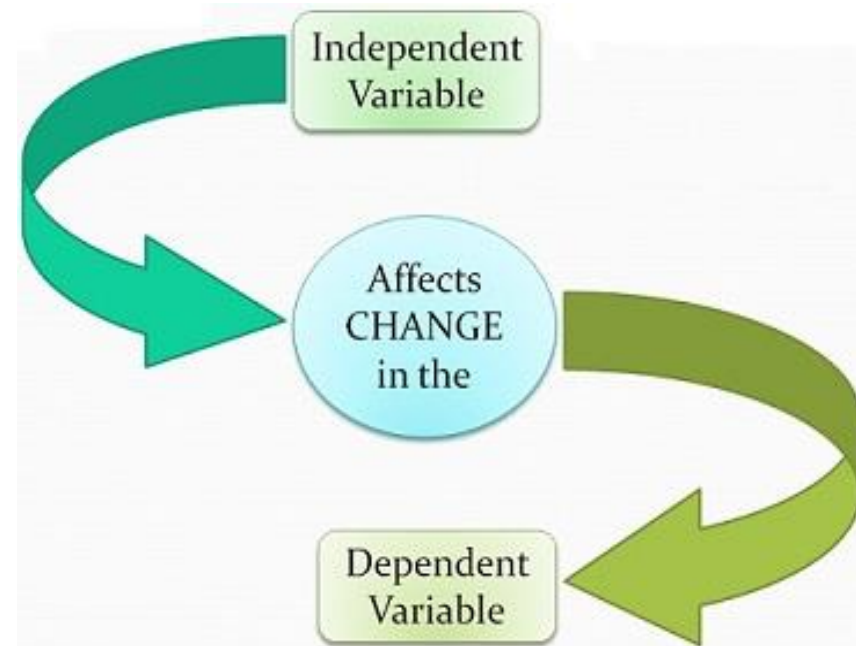
A változók főbb típusai

- **Független változó** (*independent variable*) – amit a kutató (vagy a természet) manipulál. A független változóról feltételezzük, hogy oka vagy meghatározója a függő változónak.

FONTOS! Ugyanaz a változó lehet független változó az elemzés egyik szakaszában és függő egy másikban.

Például: ha úgy gondoljuk, hogy a vallás bizonyos mértékig függ a nemtől (a nők vallásosabbak, mint a férfiak), akkor itt a nem a független változó, a vallás a függő változó. A kutatás egy másik szakaszában a vallásosság lehet független változó pl. a bűn magyarázatakor.

- **Függő változó** (*dependent variable*) – az a változó, melyről feltételezzük, hogy egy másiktól (független változó) függ vagy ez a másik okozza. Pl. a jövedelem részben az oktatás minőségétől függ, akkor a jövedelem a függő változó.

A változók főbb szabályai

- Minden változónak, **teljesnek, minden kérdést kimerítőnek** kell lennie, azaz tartalmaznia kell minden lehetséges válaszlehetőséget.
- A változók attribútumainak **egymást kölcsönösen kizárónak** kell lennie, azaz egy válaszadó nem tartozhat egyszerre két attribútumhoz is.
- Példákat lásd – következő dia

	Name	Type	Width	Decimals	Label	Values	Missing	Columns	Align	Measure	Role
1	gender	Numeric	8	2		{1,00, male}...	None	8	Right	Unknown	Input
2	age	Numeric	8	2		None	None	8	Right	Unknown	Input
3	country	String	8	0		None	None	8	Left	Nominal	Input
4	qualification	Numeric	8	2		None	None	8	Right	Unknown	Input
5	emplstatus	Numeric	8	2		{1,00, empl...	None	8	Right	Unknown	Input
6	relation	Numeric	8	2		None	None	8	Right	Unknown	Input
7	VAR00005	Numeric	8	2		None	None	8	Right	Unknown	Input
8	VAR00006	Numeric	8	2		None	None	8	Right	Unknown	Input
9											
10											
11											
12											
13											
14											
15											
16											
17											
18											
19											
20											
21											
22											
23											
24											
25											
26											
27											
28											
29											
30											
31											

Value Labels

Value:

Label:

Spelling...

Add
Change
Remove

- 1,00 = "spouse"
- 2,00 = "partner"
- 3,00 = "child"
- 4,00 = "child in law"
- 5,00 = "parent"
- 6,00 = "parent in law"
- 7,00 = "sibling"
- 8,00 = "grand child"
- 9,00 = "other relative"
- 10,00 = "other non-relative"

OK Cancel Help

Túl sok válaszlehetőség

Megoldás lehet a válaszlehetőségek szűkítésére a főbb kategóriák megtartása és az "egyéb" kategória bevezetése.

*Untitled2 [DataSet2] - IBM SPSS Statistics Data Editor

File Edit View Data Transform Analyze Direct Marketing Graphs Utilities Add-ons Window Help

	Name	Type	Width	Decimals	Label	Values	Missing	Columns	Align	Measure	Role
1	gender	Numeric	8	2		{1,00, male}...	None	8	Right	Unknown	Input
2	age	Numeric	8	2		None	None	8	Right	Unknown	Input
3	country	String	8	0		None	None	8	Left	Nominal	Input
4	qualification	Numeric	8	2		None	None	8	Right	Unknown	Input
5	emplstatus	Numeric	8	2		None	None	8	Right	Unknown	Input
6	VAR00004	Numeric	8	2		None	None	8	Right	Unknown	Input
7	VAR00005	Numeric	8	2		None	None	8	Right	Unknown	Input
8	VAR00006	Numeric	8	2		None	None	8	Right	Unknown	Input

Value Labels

Value Labels

Value:

Label:

Add Change Remove

1,00 = "employed"
2,00 = "unemployed"

Spelling...

OK Cancel Help

Gazdasági aktivitás

DE! Egy személy, aki éppen állást keres, az mindkét opciót választhatja.

Ezek az attribútumok tehát nem minden esetben egymást kizáróak

Data View Variable View

A változók közötti kapcsolat főbb típusai

Megfigyelhetjük a változók közötti kapcsolatot:

1.természetét

2.mintázatát

A változók közötti kapcsolat lehet:

1.pozitív irányú

2.negatív irányú

3.görbe vonalú

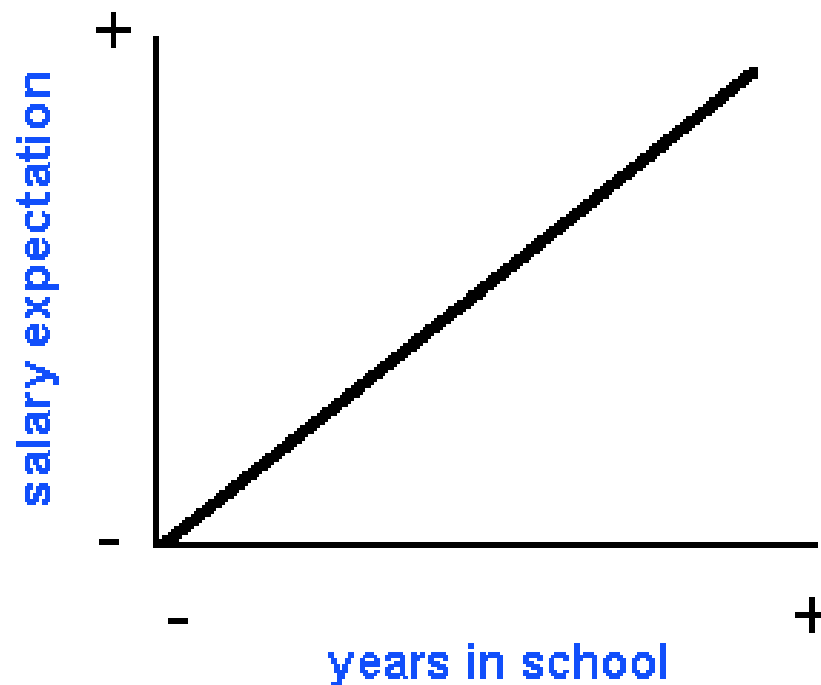
+1 – nincs kapcsolat

A változók közötti kapcsolat lehet...

Pozitív

Két változó között akkor áll fenn pozitív irányú kapcsolat, ha az egyik változó értékének növekedésével párhuzamosan a másik változó értéke is növekszik (illetve az egyik csökkenésével párhuzamosan a másik is csökken).

Például: pozitív irányú kapcsolatot várunk az iskolában töltött éveket mutató változó és az elvárt fizetés között. (Minél több idő az iskolában, annál több fizetés.)

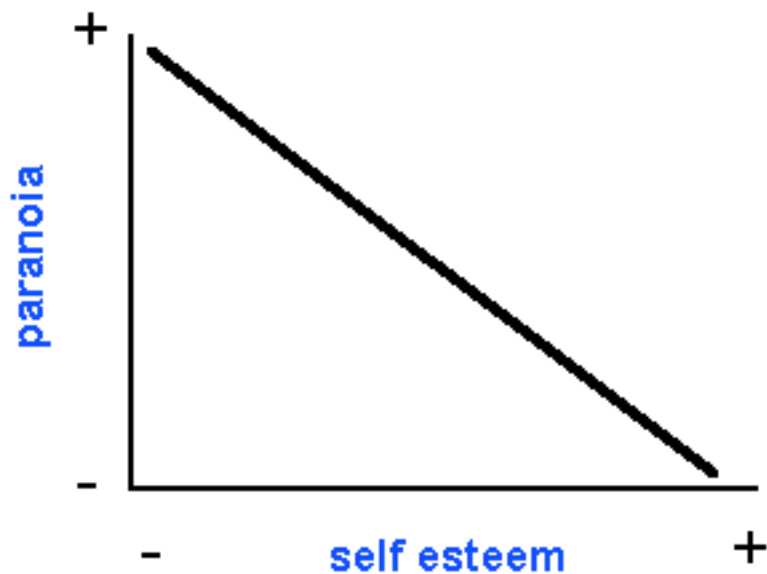
A változók közötti kapcsolat lehet...

Negatív

Két változó között akkor áll fenn negatív irányú kapcsolat, amikor az egyik változó értékének növekedésével a másik változó értéke csökkenést mutat.

Inverz kapcsolatnak is szokták hívni.

Példa: egy vélelmezett negatív kapcsolatot mutat az ábra: az önbecsülés változó növekedésével csökken a paranoia szintet mutató változó értéke.

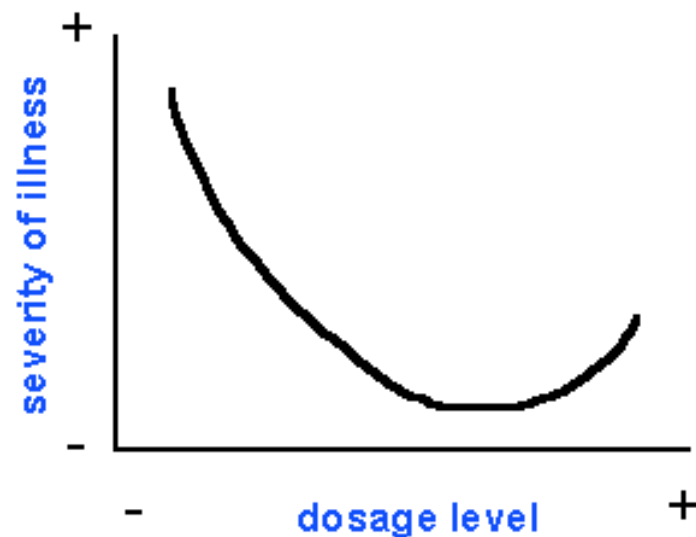

A változók közötti kapcsolat lehet...

**Görbe/nem egyenes irányú
(curvilinear)**

a változók közötti kapcsolat egy bizonyos pontig egy bizonyos irányba tart, majd az adott pont után az irányuk megváltozik.

Példa: a vízszintes tengely egy gyógyszer dózisszintjét mutatja, a függőleges pedig egy betegség súlyosságát. Görbe irányú összefüggés esetén azt mondhatjuk, hogy a dózis növelésével a betegség súlyossága csökken, majd egy adott pont elérése után negatív változás indul el: a dózis növelése súlyosbítja a betegséget.

A kapcsolat természete: korreláció vs. okság

A legfontosabb különbség az egyszerű korrelációs kapcsolat és az oksági kapcsolat között az, hogy míg minden kapcsolat tulajdonképpen egy összefüggés két változó között, addig az oksági kapcsolat esetén nem csak összefüggésről beszélhetünk, hanem arról, hogy az egyik változó oka a másiknak, az egyik változó tulajdonsága okozza a másikat.

A korrelációs kapcsolat egyszerűen azt jelenti, hogy két dolog egymással összehangoltan viselkedik.

Példa: gyakran mondják azt, hogy a matematikai képesség és a zenei tehetség között összefüggés van: akik jók az egyik területen, azok nagy valószínűséggel jók a másikban is és fordítva – akik nem jók az egyikben, azok valószínűleg a másikban sem jeleskednek.

Ha ez a kapcsolat igaz, akkor azt mondhatjuk, hogy összefüggés áll fenn a két változó között. **DE!** Ennek tudatában sem vagyunk képesek azt megmondani, hogy vajon az egyik oka-e a másiknak, azaz van-e oksági kapcsolat a két változó között.

MATEMATIKA → ZENE

Van korreláció

DE!

Mi lehet az ok? Mik lehetnek az okok???

A harmadik változó problematikája

X és Y változók közötti látszólagos összefüggést egy harmadik (Z) változó okozza.

Példa: korrelációt figyelhetünk meg az Európában épülő utak száma (X) és az USA-ban született gyerekek száma (Y) között egy adott időszakban. Ez akkor azt jelenti, hogy ha kevesebb gyermekszületést akarunk elérni az USA-ban, akkor csökkenteni kell vagy le kell állítani az útépitést Európában? Vagy ha nem elegendő az európai útépités, akkor elegendő biztatni a amerikaiakat a több gyerek vállalásra?

Természetesen nem.

Míg arról beszélhetünk, hogy kapcsolat van a két változó (X,Y) között, azt nem tudjuk, hogy ezek okai, okozatai-e egymásnak.

•Ezt a jelenséget szokták a harmadik változó problémájaként emlegetni. A fenti példában is kell lennie olyan egyéb körülménynek (Z változó), amely mind az X, mind az Y változóval kapcsolatban van és az okozza az általunk megfigyelt korrelációt. Lehetséges, hogy az általános világgazdasági helyzet az, amely felelős mindkét jelenségért.

MEGJEGYZÉS: A fő tanulság itt az, hogy óatosan kell bánnunk a tapasztalt korrelációk, összefüggések interpretálása során.

Az adatok típusai, elemzési egységek

Az adatok típusai

Az adatok két alapvető típusa: 1) **kvalitatív** és 2) **kvantitatív**

- **kvantitatív** – az adatok numerikus formában vannak (számok)
- **kvalitatív** – az adatok nem numerikus formában vannak. A kvalitatív adat nem csupán szó, vagy szöveg lehet. Fényképek, videofilmek, hangfelvételek, stb. ugyanúgy kvalitatív adatokként kezelhetők.

Elemzési egységek

Az elemzési egység nem más, mint az a fő entitás, amit a vizsgálatban elemezni szeretnénk.

A következőket tekinthetjük elemzési egységnek:

- **Egyének** – érdeklődhetünk például az emberek vásárlási szokásairól vagy az új technológiákkal kapcsolatos attitűdjeikről – az elemzési egység ezekben az esetekben az egyén.
- **Csoportok** - vizsgálhatjuk például az utcai galerik jellegzetességeit, vagy a csoportos munkavégzés jellemzőit egy szervezetnél – az elemzési egység ezekben az esetekben a csoport
- **Művészeti alkotások** (könyvek, fotók, képek, stb.)
- **Földrajzi egységek** (város, kerület, állam, szomszédság, stb.)
- **Társadalmi produktumok** (társadalmi interakciók, diádikus kapcsolatok, válás, bűnelkövetés, stb.)

Kutatásetika a társadalomtudományokban

A fő szabályok:

- **Önkéntes részvétel** – alapvető szabály, hogy a válaszadók önkéntesen vegyenek részt a kutatásban. Ez főleg érvényes olyan kutatásokra, melyek zárt közösségekben gyűjtenek adatokat pl. egyetemek, kórházak, börtön, stb.
- **A résztvevők tájékoztatása** – a leendő résztvevőket tájékoztatni kell az eljárásról és a kutatás esetleges kockázatairól. A résztvevőknek beleegyezésüket kell adniuk a részvételi szándékukról.
- **Károkozás elkerülése** - az etikai standardok az is elvárják, hogy a kutató nem hozhatja olyan helyzetbe a résztvevőt, mely akár fizikai akár mentális sérülést okozhat neki.
- **Bizalmas és biztonságos adatkezelés** – garantálni kell a résztvevők számára a bizalmas és biztonságos adatkezelést, azt, hogy a kutatás során megszerzett információk nem jutnak illetéktelen kezekbe.
- **Anonimitás** – a kutatásban résztvevők anonimak maradnak az egész kutatás során (a kutatók számára is).

Források

- Babbie, Earl (1989): The Practice of Social Research. Wadsworth Publishing Company
- Babbie, Earl (1995): A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Budapest: Balassi Kiadó
- <https://www.socialresearchmethods.net>
- Wikipedia